

REZULTATI ANALIZE DNK I PREPORUKE ZA FAZU II I FAZU III AKTIVNOSTI

**PRILOG UZ IZVJEŠTAJ O REVIZIJI MRTVAČNICE SUTINA,
MOSTAR (ICMP.FSD.AA.632.4.BCS.DOC)**

Distribucija:

Ograničena

Sarajevo, 30. april 2014. godine

ICMP.FSD.AA.632R.4.ADD1.W.bcs.doc

Sadržaj

I. SAŽETAK	3
II. OSNOVNE INFORMACIJE.....	4
III. TESTIRANJE KOŠTANIH UZORAKA	4
IV. OČEKIVANE AKTIVNOSTI U OKVIRU FAZE II	5
4.1. Reasocijacije.....	5
4.2. Mogući historijski slučajevi	6
V. ORGANIZACIJA AKTIVNOSTI U OKVIRU FAZE II	6
VI. PROCES ODVIJANJA AKTIVNOSTI U OKVIRU FAZE II I FAZE III	7

I. SAŽETAK

1. Tokom revizije u Sutini izvršena je analiza i pregled 204 vreće sa posmrtnim ostacima. Definiran je status svake od njih. Utvrđeno je da vreće s posmrtnim ostacima sadrže ukupno 395 zasebnih tijela i dijelova tijela. Veliki broj vreća sadrži posmrtne ostatke više osoba. Evidentno je da posmrtni ostaci iz 75 vreća (37%) prethodno nisu uzorkovani. Uzeta su 273 nova uzorka DNK.
2. Za Kantonalno tužilaštvo u Mostaru sačinjen je izvještaj koji opisuje svrhu i ciljeve, organizaciju, metode, poduzete aktivnosti i preliminarne rezultate. U ovom prilogu uz pomenuti glavni izvještaj predstavljeni su detalji rezultata analize DNK nakon obrade svih dostavljenih koštanih uzoraka, kao i koraci u okviru dalje neophodne obrade, reasocijacija i identifikacija.
3. Rezultat rada na reviziji su 233 uspješno izolovana profila DNK. Za 94 (40%) postignuto je pozitivno podudaranje sa referentnim uzorcima krvi. U fazi pregleda je šest Izvještaja o podudaranju DNK koji još uvijek nisu izdati. Za 139 (60%) profil je uspješno izolovan, ali nije došlo do podudaranja sa referentnim uzorcima krvi.
4. Pozitivna podudaranja su dovela do ukupno 29 novih identiteta. Izvršeno je 28 reasocijacija na pomenute nove identitete i 31 reasocijacija na prethodno identifikovane slučajeve.
5. Do podudaranja za 60% uzoraka nije došlo zbog toga što ostaci ne potiču iz sukoba iz 1990-ih, zbog toga što nema živih srodnika koji mogu dati referentni uzorak krvi ili zbog toga što porodice nisu nikada donirale referentni uzorak krvi jer su njihovi nestali članovi identifikovani na osnovu pretpostavljenog identiteta, putem „klasičnih” metoda identifikacije.
6. Za 40 koštanih uzoraka izolovanje profila DNK nije bilo uspješno (14.6% svih uzoraka). Oni će biti ponovno obrađeni kako bi se ustanovilo postoji li mogućnost ponovnog uzorkovanja.
7. Sa gotovim rezultatima analize DNK moguće je poduzimati dalje mjere obrade u okviru faze II revizije slučajeva neidentifikovanih posmrtnih ostataka. Te mjere podrazumijevaju ponovne ekshumacije i reviziju obrazaca o pregledu slučaja, rezultata antropološkog pregleda, obdukcionijskih nalaza i dodatnih istražnih podataka.
8. Revizijom je utvrđeno da inicijalni rezultat vodi ka 94 reasocijacije dijelova tijela i tijela. Od toga su 32 reasocijacije koje se opisuju kao jednostavne, a 62 ulaze u kategoriju složenih reasocijacija, što znači da podrazumijevaju fizičku reasocijaciju i druge odgovarajuće aktivnosti.
9. Od 94 reasocijacije, 22 se odnose na prethodno ukopane i identifikovane slučajeve. Od toga se tri odnose na slučajeve identifikovane prepoznavanjem, „klasičnom” metodom identifikacije. Te slučajeve će biti potrebno ponovno ekshumirati uz pristanak porodice i naredbu suda. Izvjesno je da će za ponovno ekshumirane slučajeve biti potrebno uzorkovanje za analizu DNK, dodavanje, premještanje ili uklanjanje skeletnih elemenata ili tijela.

10. Inicijalnom fazom pregleda slučajeva u Sutini ustanovljeno je da postoji 29 potencijalno historijskih slučajeva. Za njih nije došlo do podudaranja sa referentnim profilima DNK. Potrebno je utvrditi koja se dalja naučna testiranja mogu izvršiti da bi se ovi slučajevi zaključili.
11. Nakon završenih reasocijacija slučajeva za koje je izdat Izvještaj o podudaranja DNK moguće je izvršiti identifikaciju i posmrtno ostatke vratiti porodicama. Konačan broj takvih slučajeva se tek treba utvrditi.
12. Radnje iz faze II će se poduzeti u skladu sa dogovorenim planom, a nakon okončanja svih aktivnosti iz faze II sačinjit će se pregled sedmičnih nalaza i dostaviti konačna verzija dodatka uz glavni izvještaj.

II. OSNOVNE INFORMACIJE

13. Kantonalno tužilaštvo Mostar je, u skladu sa dogovorom, poduzelo radnje u okviru revizije slučajeva koji se čuvaju u objektu u Sutini, JP „Komos“. Za Kantonalno tužilaštvo u Mostaru Međunarodna komisija za nestale osobe (ICMP) je sačinila izvještaj koji opisuje svrhu i ciljeve, organizaciju, metode, poduzete aktivnosti i preliminarne rezultate.
14. Uslijedilo je provođenje strategije i procesa revizije koje je utvrdio ICMP na osnovu analize statusa slučajeva i problema zatečenih u objektima PIP-a i KIP-a. Revizijom je utvrđeno i da je ukupan broj slučajeva podcijenjen, s obzirom na činjenicu da se u brojnim vrećama za tijelo nalazi više od jednog slučaja posmrtnih ostataka. Slučajevi su pronađeni i tačno identifikovani, ali sadrže nepovezane skeletne elemente koji su se tu našli usljed pogrešne reasocijacije. Ova činjenica otežava narednu obradu ostataka te usložnjava reasocijaciju skeletnih ostataka.
15. Tokom revizije u Sutini, izvršena je analiza i pregled 204 vreće sa posmrtnim ostacima. Institut za nestale osobe i tužilac su u skladu s dosadašnjom praksom smatrali jednu vreću s posmrtnim ostacima jednim „slučajem“. Utvrđen je status svake vreće s posmrtnim ostacima. Za 120 (59%) vreća s posmrtnim ostacima bila je potrebna neodložna izmjena statusa slučaja.
16. Utvrđeno je da vreće s posmrtnim ostacima sadrže ukupno 395 zasebnih tijela i dijelova tijela. Veliki broj vreća sadrži posmrtno ostatke više osoba. Evidentno je da posmrtni ostaci iz 75 vreća (37%) prethodno nisu uzorkovani. Uzeta su 273 nova uzorka DNK.

III. TESTIRANJE KOŠTANIH UZORAKA

17. Iz koštanih uzoraka uspješno su izolovana 233 profila DNK, sa sljedećim rezultatima:
  - za 86 (37%) došlo je do pozitivnog podudaranja sa referentnim profilima DNK iz krvnih uzoraka i izdati su Izvještaji o podudaranju DNK; i
  - u fazi pregleda se nalazi osam Izvještaja o podudaranju DNK koji još uvijek nisu izdati;

- za 139 (60%) profil je uspješno izolovan, ali nije došlo do podudaranja sa referentnim uzorcima krvi.

18. U okviru pozitivnih identifikacija došlo se do sljedećih rezultata:

- 29 novih identitetač;
- 28 reasocijacija na pomenute nove identitete; i
- 31 reasocijacija na prethodno identifikovane slučajeve.

19. Glavni razlozi zbog kojih ne dolazi do podudaranja za koštane uzorke su sljedeći:

- posmrtni ostaci ne potiču iz sukoba iz 1990-ih;
- nema živih srodnika koji mogu dati referentni uzorak krvi;
- članovi porodice nisu dali referentni krvni uzorak jer je njihov nestali srodnik identifikovan, a njegovi/njeni posmrtni ostaci vraćeni nakon identifikovanja metodom prepoznavanja, tj. „klasičnom” metodom identifikacije.

20. Za 40 koštanih uzoraka izolovanje profila DNK nije bilo uspješno; stopa neuspjelih ekstrakcija je 14,6% (od ukupnog broja dostavljenih uzoraka). Ponovno dostavljanje uzoraka ovisit će o stručnoj procjeni patologa i antropologa prilikom obavljanja fizičke revizije povezanih slučajeva tokom faze II.

IV. OČEKIVANE AKTIVNOSTI U OKVIRU FAZE II

21. Zahvaljujući vrlo ohrabrujućim rezultatima testiranja, faza II podrazumijeva dosta obiman posao (plan odvijanja aktivnosti opisan je u poglavlju VI) kako bi se mogla izvršiti procjena i definirati zahtjevi za zaključivanje i ažuriranje statusa svakog slučaja pojedinačno. To će zahtijevati ponovnu ekshumaciju slučajeva, uključujući rezultate analize DNK, obrasce za reviziju slučajeva, podatke o antropološkoj obradi, obdukcijske nalaze i dodatne istražne informacije. Pomenute aktivnosti će rezultirati reasocijacijom slučajeva ili dijelova slučajeva, odvajanjem nekih slučajeva, isključivanjem nekih slučajeva iz dalje istage, dok će neki slučajevi ostati otvoreni, ali sa datim preporukama za naredne radnje.

4.1. Reasocijacije

22. Zahvaljujući testiranju DNK koštanih uzoraka, antropološkim procjenama i istrazi o slučajevima utvrđeno je da se mogu uraditi 94 reasocijacije dijelova tijela i tijela, što predstavlja početni rezultat revizije. Od toga su:

- 32 jednostavne reasocijacije za koje će biti potrebno fotografisanje i ažuriranje evidencija;
- 62 složene reasocijacije, što podrazumijeva fizičku reasocijaciju, poduzimanje drugih odgovarajućih aktivnosti i ažuriranje evidencije.

23. U okviru pomenute 94 reasocijacije, 22 se odnose na prethodno identifikovane i ukopane slučajeve, od čega su četiri vezane za identifikacije prepoznavanjem, putem „klasičnih” metoda identifikacije. Potrebno je napraviti ponovne ekshumacije da bi se napravila procjena ukopanih slučajeva i poduzele dalje radnje u okviru ponovnih ekshumacija i

reasocijacija. Ukoliko postoji sumnja ili se ustanovi da je došlo do pogrešnog povezivanja dijelova tijela ili pogrešnih identifikacija, potrebno je napraviti dodatno uzorkovanje za analizu DNK i dodatno istražiti slučajeve.

24. Identifikaciji se može pristupiti po okončanju relevantnih reasocijacija i reorganizacije tih slučajeva sa Izvještajima o podudaranju DNK te nakon kompletiranja njihovog statusa. Porodice će moći preuzeti posmrtnu ostatke svojih bližnjih. Još uvijek se ne zna tačan broj takvih slučajeva, jer, kao što je prethodno opisano, postoje brojne varijable koje određuju status slučaja (vidjeti Dodatak 4 u glavnom *Izvještaju o reviziji u mrtvačnice Sutina, Mostar, ICMP.FSD.AA.632.4.bcs.doc*).
25. Za ukopane slučajeve kod kojih je potrebno uraditi reasocijaciju morat će se izvršiti ponovna ekshumacija uz pristanak porodice i sudsku naredbu. Kod 22 ukopana slučaja potrebno je izvršiti ponovnu obradu i detaljnu analizu svih evidencija kako bi se definirale preporučene aktivnosti. Može se raditi o uzorkovanju za analizu DNK, dodavanju, premještanju ili uklanjanju skeletnih elemenata ili tijela. Ranija iskustva sa slučajevima sa takvim statusom ukazuju na to da će vjerovatno biti potrebno izvršiti dodatno uzorkovanje koštanog uzoraka kako bi se potvrdila povezanost skeletnih elemenata.

4.2. Mogući historijski slučajevi

26. Inicijalnom fazom pregleda slučajeva u Sutini ustanovljeno je da postoji 29 potencijalno historijskih slučajeva. Od toga je za pet, prethodno netestiranih slučajeva, uzeto deset koštanih uzoraka, jer se nije mogao sa sigurnošću potvrditi njihov historijski status. Do podudaranja, međutim, nije došlo, što dodatno ukazuje na mogućnost da su u pitanju historijski slučajevi, a ne slučajevi nestalih osoba.
27. Konsultacije su potrebne kako bi se ustanovilo da li dodatno testiranje može potvrditi njihov status historijskih slučajeva te kako bi se utvrdilo koji je nivo vjerovatnoće potreban tužilaštvu, patologu i INO-u da se ti slučajevi prestanu smatrati potencijalnim slučajevima nestalih osoba.

V. ORGANIZACIJA AKTIVNOSTI U OKVIRU FAZE II

28. ICMP-ov tim će pomoći u obavljanju ponovnih obrada i s njima povezanih reasocijacija u okviru dogovorenog procesa (vidjeti poglavlje VI) prema uputama tužilaštva, a zajedno sa INO-om, patologima i policijom. Tim može koristiti isti radni prostor kao i u fazi I.
29. Svi ažurirani detalji o obrađenim slučajevima unijet će se u bazu podataka kako bi se nalazima moglo lakše upravljati te zbog jednostavnije analize i ažuriranja.
30. Tužilaštvo, INO i patolozi će koordinirati ponovne ekshumacije slučajeva kod kojih se to pokaže neophodnim uz odobrenje porodica i sudsku naredbu. Ovaj dio radnji se može opisati kao faza III. Potrebno je napomenuti da ponovno ekshumirana tijela mogu biti vrlo složeni slučajevi te da se se u jednoj vreći za tijela mogu nalaziti posmrtni ostaci više osoba.

31. Za aktivnosti iz faze II potrebno je oko 4-5 sedmica, s obzirom na dostupnost slučajeva. Izvjesno je da slučajevi koje je potrebno ponovno ekshumirati u okviru faze III neće biti moguće ekshumirati tokom faze II. Tim će se povremeno morati vraćati u objekat kako bi se završile sve ponovne obrade i buduće aktivnosti.
32. Napravit će se sažetak sedmičnih rezultata da bi se pokazao broj obrađenih slučajeva te njihov status i uzeti uzorci. Kumulativni tabelarni prikaz će biti uključen u zaključni dodatak uz glavni izvještaj, koji će se predati po okončanju radnji iz faze II.

VI. PROCES ODVIJANJA AKTIVNOSTI U OKVIRU FAZE II I FAZE III

33. Proces odvijanja aktivnosti u okviru faze II predstavljen je u nastavku, a zahtijeva odobrenje tužioca i tima te uključuje provođenje odluka o NN posmrtnim ostacima nakon faze I pregleda slučajeva i revizije. Vodi ka fazi III i neophodnim ponovnim ekshumacijama.

